

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 6.

V Ljubljani, v soboto 8. februarja 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrto leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Česa ne smemo pozabiti.

V nemškem cesarstvu žive katoličani med protestanti in jih je le slaba tretjina vsega prebivalstva. Njihov vladar je protestant, in tudi večina državnih poslancev je protestantske vere. Pa vendar v tej protestantski državi vživa katoliška cerkev večje pravice, kakor v naši katoliški Avstriji. Za primer naj navedem le šole po katoliških provincijah nemškega cesarstva, v katerih se mladina vzgaja in podučuje prav v verskem duhu.

Kako so pa nemški katoličani prišli do teh pravic? Ali jim jih je dala država sama od sebe? Kaj še! Državna oblast jih je preganjala, duhovnike zapirala v ječe, škofo tirala v pregnanstvo in vse je storila, da bi katoliško cerkev v Nemčiji pokončala. Toda katoličani se niso dali vgnati v kozji rog. Odločno so branili svojo vero in se potegovali za svoje pravice. Čim bolj so jih preganjali, s tem večjim navdušenjem so se branili. Može, ki so morali v ječo radi tega, ker so nevstrašeno na javnih shodih in v časopisih branili pravice katoliške cerkve, je ljudstvo spoštovalo kot mučenike. Minoli mesec je na nekem shodu na Dunaju govoril nemški katolik Nikolaj Racke, ki se je nekaj v kulturnem boju na Nemškem odločno potegoval za pravice katoličanov. Ta je med drugim na Dunaju to-le povedal: „Da ni našemu dobremu imenu nič škodilo, če so nas včasih dejali pod ključ, lahko iz tega-le spoznate: „Ko so leta 1877. tudi mene vtaknili v luknjo, sem dobil pol ducata ženitovanjskih ponudb, in prihodnji mesec bo 25 let, odkar sem se v ječi zaročil s svojo ženo.“

Kar so imeli Nemci pred 25 leti, to imamo v manjšem obsegu sedaj tudi mi. Z vsemi sredstvi se deluje na to, da bi bila katoliška cerkev oropana sploh vseh pravic in vkovana v verige gotovih paragrafov tako, da bi se kar ganiti ne mogla.

Državna oblast pri tem delu nič ne ovira obrekovalcev katoliške cerkve. Inozemski pastori smejo pri nas v Avstriji slobodno ruvati proti katoliški cerkvi. In če pogledamo v našo ožjo domovino, vidimo tudi, kako se zagrizenim sovražnikom katoličanstva pušča skoro popolnoma proste roke. Cerkevno oblast ometavajo z najgršim blatom, pa se jim nič ne zgodi. Imamo sicer § 303 kaz. zak., ki dosti jasno prepoveduje bodisi z besedo, bodisi v spisih zasramovati in grditi (verspotten oder herabwürdigend) nauke, običaje in naprave (Lehren, Hebräuche oder Einrichtungen) kake od države priznane cerkve, a liberalci smejo na shodih in v „Slov. Narodu“ delats vse to, pa vladni zastopniki mirno poslušajo njihove govore, in „Slov. Narod“ se skoro ne boji zaplembe.

Teh dejstev ne smemo nikdar pozabiti. Zavedati se moramo, da smo sami. Če gre popotnik skozi temen gozd, pa ga napadejo od vseh strani roparji, se jim sme po božji in človeški postavi postaviti nasproti, da brani svoje življenje in svoje premoženje. In mi katoličani smo sedaj v tem položaju, da se moramo braniti. To ni samo naša pravica, ampak je tudi naša dolžnost.

In mi se branimo. Vojskujemo se za najdražji zaklad, ki ga more človek imeti na zemlji, namreč sveto vero. Toda mnogim mnogim manjka tistega navdušenja, ki bi ga morali imeti v boju za tako sveto stvar.

Nekaterim je gospodarski boj vse. Naša gospodarska organizacija je pač velik blagoslov za naš narod, a če ni verske zavesti, z narodom vred lahko preide v roke sovražnikov katoliške cerkve. Z gospodarsko organizacijo bomo ohranili narodu življenje in ga obvarovali sužnosti tujega kapitala, a da ohranimo narod katoliški cerkvi, je treba še kaj več.

Da se strupena liberalna rastlina zajedalka vedno globlje zajeda v naš narod, tega niti največji optimist ne more utajiti. Da so liberalci,

to naši nasprotniki sedaj očitno priznavajo, a da so tudi sovražniki katoliške vere, to taje. In žal, da jih je toliko, ki jim to verjamejo, in kakor miška, ki vidi slanino v pasti, na past pozabi in le slanino gleda, tako ti ljudje slišijo le puhle liberalne fraze: „Mi smo tudi katoličani, mi nočemo vzeti ženski vere itd.“, vsega drugega pa ne vidijo in ne slišijo. In vendar imajo liberalci pri vsem svojem delovanju namen, izpodkopati avtoriteto katoliške cerkve.

Zato je treba zbuditi med katoliškimi Slovenci prav živo zavest, da se bojujemo za vero, ko se borimo proti liberalizmu. Naše katoliško ljudstvo se mora živo zavedati, da je vsak liberallec sovražnik katoliške cerkve. Polastiti se mora katoliškega ljudstva neko navdušenje za boj, navdušenje, ki je pripravljeno za sveto stvar tudi kaj žrtvovati. Sedaj ni čas za Nikodeme, potrebujemo mož, ki se s ponosom imenujejo katoličane in magari tudi klerikalce, mož, ki gredo nevstrašeno v sveti boj za vero naših očetov.

Vzбудimo v narodu zavest, da se borimo za vero, in ljubezen do svete vere bo dala narodu potrebno navdušenje.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, 4. februarja. Naša ljuba „Jednakopravnost“ se je zagnala in objavlja v tretji letošnji številki mestni proračun za leto 1902. Čudi se pri tem, kako bi mogel proračun koga zanimati. Ako je proračun tako brez pomena, čemu neki postava zahteva, da je predložen? Končuje članek: „Tak proračun je bil predložen mestnemu zastopu!“ Ne verjamemo! Sešteli smo v „Jednakopravnosti“ izkazane stroške, in nismo našli „skupaj torej 100.000 kron“ ampak 920 K manj. Najbrže bo vendar le istinito poročilo

Slamnikar.

Socialna slika. Spisal J. E. Rubin.

Pavleta Šorina so vrgli iz krčme na cesto. In krčme se je začel vesel, radosten krik, pomešan z upitjem in ukanjem pijanih pivcev, pri vratih je bilo videti krčmarja in nekaj gostov, vrata so se zaprla in potem se je čulo le šumenje pijancev in vmes glasovi razbite pesmi.

Kaj maram, k' sem sam . . .

Ura v vaškem zvoniku je bila enajst. Poln mesec se je že bližal robu južnih gor, po vasi je bilo vse tiho in mirno, le tam koncem vasi se je oglašal neki pes-čuvaj s svojim neprijetnim lajanjem. Šum in hrum v gostilni se je nadaljeval enakomerno dalje — pred gostilno pa je ležal dolg stegnjen mož — Pavle Šorin. Pahnili so ga skozi vrata, pal je vznak in obležal. Ko je padel, prišla mu je na usta kletev:

„Prokleeti . . .“ pal je in ležal mirno. Nikdo se ni več zmenil zanj. Mesečna senca je zagrnila vase njegovo dolgo postavo.

Pobil se je na glavo, klobuk mu je odletel daleč proč. Z ustmi je gibal, kot da hoče nekaj povedati, a slabost in pijanost mu nista pustili do besede. Blizu nekje je šumela voda — in začel je po njej. Zganil se je in oprl na roke.

„Vode, žejen, uuu.“

In zopet je padel vznak in obležal tiho.

Pavle Šorin je bil slamnikar. Pripeljal se je bil sinoči s krošnjo v vas — na Dolenjskem — davi je bil pri maši, po prvi maši je razložil slamnike in potem je prodajal do poldne. Kupčija je bila dobra. Poletna vročina je pritisnila zadnje dni, vsak se je hotel iznebiti težkega klobuka in si kupiti slamnik. Tekmeca tudi ni imel. Pomnil je že nedelje, ko so po trije, štirje prodajali in nazadnje vsi niso nič prodali. Danes pa kot nalašč. Čisto malo mu je ostalo. Kar obsuli so ga, ko je razstavil svojo robo. — Pavle Šorin je bil visok, dolg mož, nosil je irhaste hlače, zametast klobuk in kratko črno kamižolo, srajco s širokimi rokavi in čevlje z zgubanimi dolgimi golenicami. Bil je na čisto obrit, kratko postrizanih las, v ušesu je imel murček in pa pipo je kadil. Bil je kot nalašč za svoj posel. In besedo je imel, besedo, ki ni zadnja pri kupcu.

In prišli so očetje primerjat slamnike in matere so prignale sinčke in in izbirale. Šorin pa je v ednomer pobiral denar, pripovedoval cene, izbiral in ponujal, vmes pa govoril neprestano:

„Dobra roba, domače delo, ne fabriško. Kupite, ne boste se kesali!“

In prišel je fantiček s starim klobukom ter odšel z novim slamnikom, Šorin pa je spravil denar, srce se mu je pa smejalo:

„Danes si pa pravo zadel“, govoril si je tiho in se trdo držal pri cenah.

„Uuu, kaj pa mislite“, čudil se je ta ali oni oče, „toliko nisem dal še nikdar za slamnik, dvajset krajcarjev manj bom dal.“

„Ne morem, ne morem, dobro blago, domače delo ima svojo vrednost. Ta slamnik vam odsluži dve leti, ne bo vam žal, vzemite!“

In kupec je nekoliko prevdaril: en slamnik za dve leti, torej en slamnik namesto dveh slamnikov, šestdeset krajcarjev namesto, recimo devetdesetih, je, dobiček je le . . . Plačal je in odšel ponosno s slamnikom na glavi.

In materam je znal govoriti:

„Slabega ne dam, dobro bom dal, poglejte, kako se dečko postavi, še enkrat gorski je, kot v klobuku, le poglejte. Tega-le vzemite, saj je samo en groš dražji, pa še enkrat boljši.“

In materi se je dobro zdelo. Sinček jo je proseče pogledal — ona je plačala in odšla, ogledovaje veselega otroka, z maternim ponosom. In vsi so bili zadovoljni. Dan je bil vroč in slamnik da prijetno senco.

Čez vse pa je bil zadovoljen Šorin. Kako ponosno in neizprosno je stal ob kupu slamnikov ter vlekel iz pipe. V glavo mu je prihajala zopet in zopet misel, da včasih človeka sreča išče. Mislil si je pa tako: sinoči se je skregal z ženo. Zamudil se je bil — to sicer ni bila njegova navada — v v krčmi in ko je prišel domov, sta se sporekla. To ga je jezilo. Bil je svojegav, ona pa jezična —

„Slovenca“ z dne 21. decembra pr. l., po katerem do dobil novi profesor od 1. septembra naprej 1000, ne 100 kron in učitelj petja 160 ne 140 kron, kakor poroča sedaj „Jednakopravnost.“

Na naše dopise „odgovarja“ (l). A ti odgovori so res nekaj izvirnega. Zato tudi nadaljujemo „križarsko vojsko s tisto znano zlobnostjo, katere je sposoben le človek, ki si ni ohranil v svojem srcu niti trohice vesti več.“ S takim nasprotnikom se vojskovati, ni prav nič težko. Le pogledjmo!

Klerikalci so bili slabi, ker so skrbeli le za cerkev in farovž, tedaj ko so bili na krmilu, trdi „Jednakopravnost“. No, zato je tudi farovž tako „krasen“ in latnica na režancih tako „moderna!“ Kaj se vse ne popravlja v vaši domišljiji! Pa kako ste pozabljivi! Saj je vendar ona lanska slavna deputacija prinesla sporočilo prav z Dunaja, da bode erar ta od občine tako „lepo“ popravljeni farovž opustil kot stanovanje za duhovnike, ker ni več rabljiv.

In cerkve! Iz občinskega denarja se je popravila edino cerkev sv. Križa. To pa je bilo potrebno, ker se je nasulo pokopališče, da ne polagajo mrličev v vodo. Ali bi sedaj za kaj takega občina plačala: ne vemo, ker tam imajo svoja domovanja ljudje, ki nimajo več volilne pravice. Zato je menda tudi pokopališki zid moral tako dolgo počakati, da se je voda usmilila občine, kakor pravi „Jednakopravnost“; ter ga podrla, da ne bodo preveliki stroški zanj. Sicer pa povejte, komu se plača, ako hoče kdo poseben prostor na pokopališču. Mar ne dobiva občina?

„Najhuje nas seveda peče, da ima župan na leto 1200 kron plače. In vrhu tega letos še 150 kron potnih stroškov. Kako mu je mogel take svote odbor dovoliti!“ Radi tega prav nič ne grajamo odbora, kakor tudi nismo nikdar zahtevali, da bi hodili odborniki v farovž po dovoljenje, kako in za kaj naj glasujejo, dasi bi morebiti ne škodovalo. Mi smo izrekli samo svoje začudenje, kako da zahteva župan 150 kron za pota, katerih še ni napravil, isti Lapajne, ki pravi v svojem zagovoru (št. 2. „Jednakopravnosti“), da ga ni božjega namestnika, ki bi zmolil le en očenaš brezplačno. Vprašajte g. Dragotin in lahko do malega v vsaki hiši zveste, koliko so plačali duhovniku, ako je molil za kakega bolnika.

Da ste postavili za kurjavo 1000 kron, je bilo vzrok, ker boste prav na izviren način umetno sušili mokro zidovje nove realke. Pa ga dajte!

Čudno se nam je zdelo, da je župan postavil v proračunu kateheta za pomožnimi svetnimi učitelji. „Jednakopravnost“ nam daje tri odgovore: Prvi je ta, da morebiti tisti, ki je sestavljal proračun, sploh niti mislil ni, v kaki vrsti je posamezne nastavke zapisal, in torej je le slučaj, da je katehet tako na koncu.

Drugi bi bil ta, da se mu je zdel krščanski nauk manj važen, kakor telovadba in petje in tretji bi bil ta, da je hotel s tem pokazati, da so mu tisti ljudje, ki vedno in vedno le proti realki zabavljajo, manj ljubi kakor oni, ki z veseljem delujejo za prosep realke. Pravite, naj si zberemo tisti vzrok, ki nam najbolj ugaja. Izbrali si nismo nobenega, nočemo, da bi nas kdo tožil radi žaljenja, ker, ako bi veljal prvi vzrok, dolžiti bi morali sestavljalca proračuna površnosti, drugi bi pričal, da je sestavljalcev še pri proračunu oseben, mesto da bi vzel v roko kako maturitetno spričevalo ter čital predmete, kako so uvrščeni; tudi ni zložil sestavljalcev sam denarja, da bi bil lahko tako oseben. Vzroka pa tako dolgo ne sprejmemo, dokler sestavljalcev proračuna ne dokaže, da sedanjji katehet ovira prosep realke. Doslej si ne upamo tega trditi.

Sokoli — Marijine device! Ta fantazija more izlesti tudi le iz vaše glave. Za Marijino družbo vas nismo še nikdar ničesar prosili, prepričani bodite, da vas tudi v prihodnje popolnoma v miru pustimo. Toliko smo pa prepričani, da realčani za sto kron škode ne bodo Sokolu na orodju napravili.

Lansko leto je rekel neki liberalec: Gosp. župan bo vsacega tožil, kdor ko rekel, da daje občina kaj za park nasproti Grudnu. Zato se nam je čudno zdelo, da je isti župan predlagal 500 kron za vzdrževanje prostora za igrišče realčanov — ta prostor pa je v parku. Potrjujete sami!

Vzeli smo po vašem nasvetu v roke svinčnik, da bi preračunali, ali niso stroški za ravnateljstvo stanovanje izpuščeni. Pregledali smo proračun, pa vendar ne vemo, kam ste vtaknili. Čitatelji „Jednakopravnosti“ naj se sami prepričajo.

Da niste vpoštevali v proračunu najemščine hiše št. 136, potrjujete sami. Vzrok, ki ga navajate, ne drži, ker do 31. decembra preteklega leta niste še nobenemu gostu odpovedali. — Manjka.

Ako se vam zdi nepotrebno omenjati opazke o izrednih stroških in je vse eno ali je 8000 ali le 1000 kron, se nam čudno zdi, čemu ste jih postavili pa ravno 4100.

Zakaj je župan, zaslužni trgovec s čipkami, letos črtal 100 kron, katere je dajala občina doslej leto za letom čipkarski šoli za kurjavo, „Jednakopravnost“ nič ne pove. Najboljše je molčati, kajpada! Majhen znesek — pa strahovito pogorišče! Slišali smo, da je župan moral ta znesek naknadno dovoliti že po seji, in izplačati ga bo treba iz tistih nepomembnih izrednih stroškov.

Pravite, da popolnoma molčimo, da je postavljenih v proračunu 40.000kron za poravnavo dolga. Ako že računati ne znate, naučite se vsaj

brati, potem pa vzemite v roko „Slovenca“ št. 294 lanskega letnika in čitajte dopis iz Idrije. Tam boste našli v petem odstavku predzadnjo vrstoto znesek izkazan. Torej mi ne prikrivamo ničesar.

Koliko plačuje erar, smo že zdavnej vedeli, in tudi „Jednakopravnost“ je to že povedala. Tudi ne potrebujemo, da bi nas šele poučevali, koliko plačuje vsak posamezni hišnik doklade. 50 odstotkov od direktnega davka si znajo že izračunati možje, ki vodijo večje račune nego je občinski, in se pri tem ne smejo ni za vinar zmotiti.

Sklepamo: ako nas marsikaka občina zaveda, da ima Idrija tako priliko, z državnim denarjem disponirati, kakor morebiti ne kmalo kako mesto v Avstriji, čudimo se, kako more biti nekdo tako malenkosten, da odteza sirotam podpore v mesečnem znesku ene cele krone ter jih pošilja k duhovnikom, češ, ti naj vas odslej podpirajo, kakor da bi občina ne imela denarja.

Politični pregled.

Razlika med „Vsenemci“ in „starimi Nemci“. Vsenemci kaj radi povdarjajo, da so sami pravi nasledniki starih Germanov. Ravno izvolitev Wolfa državnim poslancem pa nam kaže, kaka razlika je med našimi Vsenemci in starimi Germani. Rimski zgodovinar Tacit piše v svoji „Germaniji“ o starih Germanih tako: Zelo redko se je zgodilo pri tako številnem narodu prešestvo; če se je pa zgodilo, sledila je takoj huda kazen. S porezanimi lasmi, vpricho sorodnikov je vrgel soprog ženo-prešestnieo iz hiše in jo je bičal z bičem po celi vasi.“ Da se je res tako godilo prešestnicam, nam spričuje zgodovina kakor tudi stare nemške postave. Moža pa, ki je zapeljal devico, so usmrtili. Ravno ta čistost in nrvnost je dala starim Germanom moč in zmago nad mehkužnim rimskim narodom. Gorje poslancu Wolfu, ako bi živel v času Hermana, keruškega kneza. — A naši Vsenemci? Ti se ne zmenijo zato, temuč izvolijo prešestnika državnim poslancem. S tem činom so si vsenemški volivci postavili žig sramote za vedno. Vzrok, vsled katerega radi priobčimo kako notico o Vsenemcih je ta, da bodo vedeli cenjeni bralci, kake prijatelje imajo slovenski liberalci na Dunaju in s kom glasujejo. „Slov. Narod“ je vso zadevo o Wolfu le prav rahlo omenil, med tem, ko ima za vsak „klerikalen“ konsum vse predale odprte.

Slovanstvo in Germanstvo. Ruski list „Novoje Vremja“ piše: „Na evropskem obzorju se kaže strašna prikazen vojne v nedoločnih obrisih; zdaj še-le čutimo, da mora nasprotstvo med Slovani in Germani, ki traja že več stoletij in se vedno bolj postruje, pripeljati slednjič do krvave vojne med glavnima zastopnika obeh narodov,

in skregala sta se do grda. Šorin je prespal nemirno noč že drugodi. Zadel je bil slamnike na rame, vzel gorjačo v roke, pa hajdi na Dolenjsko. Zato je bil zjutraj slabe volje in šele dobra kupčija ga je nekoliko razveselila, a to, kar je bilo včeraj doma, to mu je kot oblak zatemnjevalo veselje, tega ni mogel pozabiti. Jezilo ga je in mislil, kako bi se maščeval nad ženo.

Okoli poldne je sicer ležalo pred njim še par slamnikov, a kupcev ni bilo več. In pospravil je svoje reči v vežo, sam pa odšel v gostilno. Žejen je bil in lačen. In mislil je: jaz se ubijam po svetu lačen in žejen, trudim se za kruh, da doma ne stradajo, delam in delam — nazadnje pa, namesto hvaležnosti, če se nekoliko zamudim, me ona zmerja, baba babasta. In v njem je vzkipele jeza.

Krčmar mu je prinesel vina in jedi . . .

Šorin se je pokrepčal in nazadnje z nekakim zadovoljstvom obsedel v hladni sobi — zunaj je bila prava poletna vročina — pred seboj je imel mero vina, kadil je iz pipe in se ves zadovoljen prepustil svojim mislim o današnji kupčiji, preštel je denar in se čutil srečnega — a v trenutku ga je zopet obsla misel na maščevanje: Motil ga ni nihče, sedel je sam in se vglabljal v svoje misli, zdaj take, zdaj take . . .

* * *

Pri bližnji mizi so kvartali. Štirje možje, različne starosti so sedeli, vsak na svojem mestu molče, zamišljeno in metali zdaj počasi, mirno, zdaj hitro razburjeno. Le zdaj pa zdaj se je oglasil, kateri izmed njih in naznanil adut.

Vmes so klicali:

„Sto.“

„Kontra.“

„Pik dvajset.“

„Vrzi.“

In metali se z jeznimi, koprnečimi pogledi, s tresočimi rokami, nemirni, z rudečimi obrazi in strastnimi očmi. Le eden med njimi se je smejal. Krčmar ga je klical za Matuša. On je bil klical „kontra“. Bil je ta človek suh in dolg, s stegnjenim vratom in okroglo kuštravo glavo, bledega obzaza, majhnih nelepib očij in povešenega nosu, Oblečen je bil čudno, polgosposko.

„Kontra je naš“, zavpil je, ko so padle zadnje karte na mizo in posegel po denar.

„Na, tu imaš, vpil je desni sosed in vstal od mize. „Po pravici ni slo.“

„Kaj ni slo po pravici.“

„Ni slo“, vpil je oni in odšel.

Matuš pa se je smejal.

„Kaj pa igraš sto, če nimaš kvart za to.

Druga dva igravca pa sta obsedela.

„Jaz ne igram več“, dejal je prvi.

„Jaz sem tudi že sit. Rajše pijem.“

Matuš je ostal sam in se ozrl po gostilni. Zapazil je Šorina.

„Ali greš igrat slamnikar?“

Pavle Šorin je pomislil. Včasih — spomnil se je — ko je bil mlad, je dobro igral na kvarte. Postal mu je dolgčas samemu in obsla ga je misel na maščevanje.

„Pa pojdiva, no.“ In izpraznil je kozarec pred seboj.

Matuš se je presedel k njegovi mizi in igra se je začela.

„Mešaj ti prvi“, rekel je Matuš in vrgel kup kvart pred Šorina. In on je mešal. Poznalo se je, da njegove roke niso vajene temu.

Matuš je pokašljal in njegove majhne oči so začarele. Začela sta počasi mirno.

„Če celo popoldne igraš, ne zaigraš deset krajcarjev, in zdaj se vrag jezi, da ga goljufam“, rekel je Matuš med igro.

Šorin pa je molčal in pazil. Dobivala sta in zgubljevala, vmes pa pila.

„Kaj je to, zavpil je Šorin, „ali nisi vzel tamle kvarto, damo si pobral, pokaži . . .“

„Kje, kje? Kam pa gledaš, ali se ti meša? Na, pogledj tu . . .“ In res je ni bilo dame.

Šorin je utihnil, Matušu pa je po obrazu zasijala neka zadovoljnost.

„S tem se samo zmoti, kaj ne znaš tega?“ vprašal je smehljaše Matuš.

namreč med Rusijo in Nemčijo. Ali prej ali pozneje, vsekakor do vojne pride.

Junaki katoliške vere. Leta 1900 je dalo več kot 171 misijonarjev življenje za sv. vero in sicer 9 škofov in 162 duhovnikov. Izmed teh jih je bilo 39 umorjenih v kineškem cesarstvu. Mučeništvo v katoliški cerkvi vedno živi. Liberalci, kaj pa ste vi naredili in žrtvovali v preteklem letu? „Mačke“ ste nosili domov.

Družba Jezusova. L. 1901. je bilo jezuitov na celem svetu 15.145 in sicer 6647 duhovnikov, 4545 sholastikov in 3953 bratov. Kot misijonarjev jih je delovalo 3835. Gotovo velika armada bojevnikov Kristusovih, ki razbije vse fraze.

Slovansko blagotvornostno društvo v Moskvi priredi dne 23. aprila st. slavnost v proslavo petdesetletnice slovanske osvoboditeljne vojne na Balkanu. — Slavnost se prične z mašo zadušnico za padle ruske vojake, na kar se položijo venci na grobova general-adjutanta Stolipina in vodje prve bolgarske čete, Kalinina. Na to bo imelo društvo v dvorani konservatorija slavnostno zborovanje, na katerem se bodo proslavljali junaki iz tedanje dobe. Po odpevanju kantate slovanskima apostoloma Cirilu in Metodu na čast, peli bodo rusko, srbsko, bolgarsko in črnogorsko himno. Potem se bosti darovali še maši zadušnici za cesarja Aleksandra II. in Aleksandra III. — Slavnost se zaključijo z banketom.

Preosnova našega topničarstva. V kratkem času se je vršilo že pet vojnih posvetovanj pod cesarjevim predsedstvom, posvetovali so se tudi o vprašanju novih topov, ki jih bodo vlivali iz neke bronove zmesi. Z novimi kanoni se bode lahko ustrelilo 18 do 20 krat v minuti, nabava teh topov in potrebnega streljiva ter municijskih vozov bode veljala 120 milijonov kron. Ti stroški se predložijo v odobrenje prihodnjim delegacijam, ki se bodo vršile meseca maja.

Francija za kanale in luke. Poldrugo milijardo frankov hoče žrtvovati Francija za napravo kanalov preko dežele, po katerih bodo plule trgovske ladije, in za nove luke. Zbornica je že dovolila 663,5 milijonov frankov za 8 novih kanalov, za izboljšanje 7 že obstoječih vodnih cest in 11 luk. Zvezale se bodo s kanali največje reke, kar je v narodno-gospodarskem, stratežičnem in političnem oziru največje važnosti. Tudi Atlantsko in Sredozemsko morje hoče Francija združiti s kanali ter tako vzeti važnost Gibraltarju. Zveza Italije s Francijo postane tako direktna. Angliji, ki se je sedaj opirala na Gibraltar, Malto in Egipet, se prizadene s tem velik udarec, kajti njene kontrole bo za Francijo in Italijo konec. Tudi za Avstro-Ogersko bo nova zveza z Atlantskim morjem ugodnejša.

Razmere na Kitajskem. „Katolické Listy“ so objavili nekaj podatkov iz pisma jezuita P.

La Tschêpe, ki je misijonar na Kitajskem in dobro pozna tamošnje razmere. On piše: „Pri nas na Kitajskem gre tako, kakor sploh po starih orientalskih državah. Pri nas gospodarijo ženske in ljubimci, tako da nikoli prav ne vemo, pri čem da smo. Politika se spreminja kakor aprilovo vreme. Evropejci pridobivajo tod vsak dan nov vpliv, samo to jim škoduje, da so zavistni med sebo. Najugodnejši položaj ima Rusija, katera je najbližja sosedu Kitajcem, a Japonci jim gledajo jako na prste. Mandžurija Rusom slednjic gotovo ostane, tudi če bi se začasno morali umakniti. Trgovina napreduje, posebno Nemci se silno trudijo, da razširijo svoje tržišče. Ni dvoma, da Nemci izpodrinejo Angleže.“ O stanju katoliških misijonov pravi p. Tschêpe, da se množe v kljub vsem težavam in zaviram. V njegovem kraju je 40.000 novoizpreobrnjenec.

Rosevelt ni priljubljen. „Morning Leader“ piše: „Vedno bolj se množi prepričanje, da ameriško ljudstvo ni zadovoljno z novim predsednikom. Republikanski listi kritikujejo Roseveltovo samoglavnost in grajajo njegovo prenačlenje, ko je v belem domu očitno vpricho imenitne družbe ozmerjal generala Miles-a, ko sta vender Miles in Dewen ljubljenca ameriškega ljudstva. Rosevelt ne občuje tudi dosti s starejšimi senatorji, ki so imeli pod predsedstvom Mac Kinley-a dosti vpliva. Sploh vede se Rosevelt kot absolutni vladar, kar ne morejo Amerikanci prenesti.“

Vojna v Južni Afriki. Kakor poročajo iz Haaga, objavila se je nota nizozemske vlade angleški vladi, s katero se je prva ponudila za posredovanje med Buri in Angleži. Istotako se je prijavil odgovor angleške vlade. Nizozemska vlada se je obrnila do Anglije s ponudbo, da pregovori zastopnike Burov, ki se nahajajo sedaj na Nizozemskem, da se isti podajo v Južno Afriko in izposlušajo od burskih poveljnikov polno močje za mirovna pogajanja, na kar bi se isti potem zopet vrnil v Evropo. Ako bi bila Anglija zadovoljna s tem predlogom, treba bi bilo burskim zastopnikom izdati spremnice, ki bi jim zagotovile varnost pred angleškimi četami. Angleška vlada pa je odklonila vsako posredovanje druge države in je odgovorila, da se morajo zastopniki Burov obrniti naravnost do angleške vlade, katera odloči potem, da-li se jim more izdati spremnica ali ne. Angleška vlada je v svojem odgovoru še omenila, da ni opaziti, da bi burski zastopniki, ki se nahajajo v Evropi, imeli kak upljiv na razmere v Južni Afriki, marveč da imata vso oblast v rokah Steijn in Schalkburgher ter da bi bilo najbolje, ako bi se ta obrnila naravnost do lorda Kitchenerja. Temu da se je že naročilo, naj angleški vladi takoj sporoči ezentalen mirovni predlog burskih načelnikov v Južni Afriki. Angleška vlada se je

vsled tega določila, da se imajo mirovna pogajanja vršiti v Afriki, ne p v Evropi. Potovanje burskih zastopnikov iz Evrope v Južno Afriko, da bi trajalo najmanj tri mesece, med katerim časom bi se vojna nadaljevala po nepotrebnem. Angleški listi komentirajo odgovor angleške vlade na ta način, da je ista hotela burskim načelnikom dopovedati, da bi bil vsaki nadaljni odpor brezvspešen ter da bi se tekom mirovnih pogajanj vsejedno nadaljevala vojna. Iz Haaga poročajo nadalje, da je nizozemski ministerski predsednik Koyper vprašal angleško vlado za dovoljenje, da bi mogel burske poveljnike v Južni Afriki direktno in brzojavno povprašati, pod kakimi pogoji bi bili isti pripravljene odreči se neodvisnosti burskih republik? V angleških listih se širi tudi vest o odstopu ministerskega predsednika, lorda Salisburja.

Domače novice.

Hribar — predsednik trgovske zbornice. Ljubljanski župan Ivan Hribar bode kandidiral pri volitvah v tukajšno trgovsko in obrtno zbornico. Ali hoče g. župan postati predsednik trgovske in obrtne zbornice?

„Narod“ in liberalni župnik. „Narod“ je te dni prinesel nekaj grdobij o nemškem župniku Mittendorfferju. Tu se je „Narod“ zopet opekel. S tem pred svojimi čitatelji ni blamiral „klerikalce“, ampak človeka, ki je nemški nacijonalec in nasprotuje našim težnjam. Knezoškofjski urad linški se mu je opetovano postavil po robu. Ako je župnik liberallec, ni čuda, da je tak. „Narod“ je z obširnim opisom preskrbel za blamažo — liberalnega župnika. Dober tek!

Plantanova afera. Včeraj je bila pri najvišjem kasacijskem sodišču razprava o liberalnem državnem poslancu notarju Plantanu. Sodni dvor mu je v eni točki ugodil, v treh točkah pa ne in mu je znižal kazen na 600 kron. Zastopnik generalne prokurature je predlagal suspenzijo. Plantan ostane seve še vedno drž. poslanec in obč. svetnik!

Naši poslanci pri delu. Poslanec Pfeifer je vložil v državnem zboru predlog za regulacijo Save od Krškega do Brežic. Dalje je vložil predlog za brezplačno prepustitev sveta občinam ob bregu Save. Državni poslanec Pfeifer je nujno predlagal naj se prebivalcem občine Cirklje, ki so trpeli vsled izstopa Save in Krke, podeli drž. subvencija občinam Gorenje in Dolenje Skoplje in se da drž. podpora prebivalcem v občini Zasavje, da morejo premestiti svoja stanovišča. V seji proračunskega odseka je katoliško narodni poslanec Povše stavil naslednji predlog: Visoki c. kr. vladi se priporoča, da posestnikom na Kranjskem, ki so trpeli vsled

„Igraj, kot je prav, če ne, pa neham.“
 „Kaj boš nehal, kaj misliš, da prvič igram?“
 In nekaj časa sta zopet molče igrala. Šorin je gledal jezno, Matuš pa potuhnjeno.
 „No, kaj gledaš, ali nisi spraval asa?“
 „Kam? Poglej!“ In res je bil na mizi.
 Šorin je zopet utihnil in se čudil, da se vedno moti.
 „Kaj ga nisi vzel pod roke?“
 „Kaj govoriš?“
 „S teboj ni mogoče igrati“, rekel je Šorin ko je izgubil.
 „S teboj tudi ne“, rekel je Matuš, ko je spraval denar.
 „Zakaj zmiraj poskušaj z goljufijo?“
 „Kdo to pravi?“
 „Saj sem te videl.“
 „Kaj si videl?“
 „Preje, ko si hotel vzeti damo.“
 „Ti si se motil. Kaj ni ležala na mizi?“
 „Mešaj dalje.“
 „Pa igraj pametno.“
 „Saj jaz igram.“
 „A.“
 „Vseskoz.“
 „Kontra.“
 „Vrzi.“
 „No.“ — Šorin je zopet pogledal v Matuša.
 „Kaj pa misliš?“

„Spet si hotel.“
 „Jaz? Ali se ti meša?“
 „Jaz ne igram več.“
 „Vrzi.“
 In igrala sta dalje. V predzadnjem lučaji je bil Šorin vjet, „vseskoz“ zgubljen, kontra dobljena. Šorin je plačal in začela sta z nova. Matuš je začel polglasno peti neko pesem, kar je izražalo brezskrbnost in lahkodušje pri igri.
 Zmiraj sem si mislil,
 da bom lep gospod,
 v črno šolo hodil,
 da študiral bom. —
 Zdaj sem pa . . .
 „Kaj poješ?“ vprašal ga je Šorin.
 „Svojo pesem.“
 „Od črne šole?“
 „Mhm — aduta.“
 „Kaj si bil ti v šoli?“
 „Mhm — no, vrzi, kaj čakaš.“
 Šorin je pogledal.
 „Ta as je že pal“, je rekel Šorin.
 „Ta as še ni pal“, je rekel Matuš.
 „Pal je.“
 „Ni pal.“
 „Kaj nisem dal jaz kralja nanj.“
 „Ni res.“
 „Kaj misliš, da sem pijan, da ne bi vedel?“
 „Deset gor, prosim.“

„Zdaj si goljufal.“
 „Ze prav, vrzi dalje . . .“
 In Matuš je zopet pel:
 Zmiraj sem si mislil,
 da se oženil bom . . .
 „Kaj se boš ti oženil“, reva, siknil je Šorin. Molk.
 „Ali nisi rekel, da si študiral.“
 „Nič.“
 „Aduta.“
 „Zadnji je moj.“
 „Kje si ga pa vzel.“
 „Sto imam.“
 „Vrag gosposki.“
 „Zakaj?“
 „Mešaj.“
 Matuš je mešal spretno, brezskrbno, pušč med tem cigareto. Šorin pa je med tem pil.
 In zopet sta metala.
 „Pameten si pa, ker se nisi ženil.“
 „Kara štirideset.“
 „Baba je —, kaj si rekel — štirideset?“
 „Kara.“
 „Jaz sem imel preje.“
 „Pa nisi rekel.“
 „Pik štirideset.“
 „Ni mogoče.“
 „Torej: dvajset. Oženil bi se bil, če si hotel . . .“

potresa leta 1895 in ki so morali sekonstruirati svoja poslopja ter dobili državno posojilo, pričetek uplačevanja obrokov prestavi do leta 1906. — Poročevalec Steinwender je predlog priporočal, na kar je bil Povšetov predlog soglasno sprejet.

Boj za Novi sv. Anton v Trstu. Cerkev sv. Antona v Trstu je bila doslej vedno polna slovenskih vernikov. Slovenska božja služba je bila sijajna. Sedaj je kapit. vikar monsig. Petronio popolnoma po nepotrebem na čuden in kričeč način razburil tržaške Slovence. Za slovanskega propovednika je nastavljal pri Novem sv. Antonu slovanskega renegata starega kapelana „Don Pacorja“, ki je svoj čas že zapustil svečeniški stan in se pustil slikati, kakor poročajo tržaški listi, z brado in — „Independencijem“ v roki. Tako draženje tržaških Slovencev ni na mestu.

Obrambno društvo je razširilo svoje delovanje poleg Kranjskega tudi na Goriško, Štajersko in Koroško. Sadovi tega prepotrebne družstva se že poznajo.

Celjske slovenske vsoprednice padle. Velika krivica se je prigodila Slovincem. V proračunskem odseku drž. zbora je bila z 25 proti 22 glasovi sprejeta resolucija poslanca Stürkka, naj se slovenski gimnazijski razredi v Celju odpravijo in naj se namestu tega ustanovi v Mariboru, kjer pa imamo na gimnaziji že slovenske vsoprednice, ustanovi samostojna slovenska gimnazija. Te samostojne gimnazije se ve nimamo v žepu, ampak je samo „obljuba“, s katero so izpodbili Nemci slovenske gimnazijske razrede v Celju. Katoliško-narodni naši poslanci so stali kot skala in ni izključeno, da pokažejo Nemcem in vladi z obstrukcijo, da se Slovinci ne pustimo več tlačiti. Poslanec Povše je v proračunskem odseku izborni govoril in je zahteval tudi slovenske vsoprednice na goriški gimnaziji in na ljubljanski realki.

Iz Smednika v Smednik. Hudo se je zmotil — veste kdo, gospod urednik? No, lažnjivi „Gorenjec“, ali bolje rečeno, oni „kmet“ iz Smednika, kateremu je liberalni župan Strupi tako prirastel h srcu, da je čutil potrebo njega, kot načelnika cestnega odbora in slabo cesto iz Smednika v Trboje v zadnji številki „Gorenjca“ zagovarjati. Na prvi pogled se pa vidi, da dopisniku „kmetu“ ni toliko za cesto v Trboje, ki je (še enkrat povdarjamo!) v jako slabem stanju, ker menda že od maja leta 1900. ni bila posuta, ampak veliko več mu je ležeče na orgljanju in na tem, da bi ljudi zdaj pred konkurenčno obravnavo, zoper gospoda župnika nahujskal. Zato pa tudi niti ne išče pravega dopisnika „Slovenskega Lista“, ki je v svoji 2. številki Strupija na lahko potipal, ampak kar slepo mahne po smleškem župniku! Poznamo se! Mi za danes na vse te laži, nakopičene v „Gorenjcu“, ne bomo odgovarjali, ker smo prepričani, da bo gospod

župnik z „Gorenjcem“ sam obračunal, ako se mu bo vredno zdelo: resnici na ljubo pa izjavljamo, da gospod župnik z omenjenim dopisom v „Slovenskem Listu“ ni v nikaki zvezi. Od gospoda učitelja v Smedniku pa pričakujemo, da bode toliko pošten, da bo gorostasne laži, ki se njegove osebe tičejo (o volitvah, orgljanju, cesarski maši itd.) sam popravil!

Drobne novice. Eden največjih tatov kranjske dežele, Anton Prelovšek iz Trzina, je v mariborski kaznilnici umrl. — V Savo je pahnil kakor sumijo, premogar Franc Strehar iz kamniškega okraja, na poti iz Radeč na Hrastnik svojo ljubico Ano Strah, da bi se z drugo poročil. — Iz Pliberka se poroča, da se je blizu Beljaka usul snežen plaz, kateri je podrl štiri hiše. Ljudje so bili pokopani pod razvalinami. — Na postaji Deutsch-Landsberg na progi Gradec-Köflach se je razletel kotel lokomotive tovornega vlaka. Štirje uslužbenci so bili na mestu mrtvi. — Na Dunaju se bo vršil 25. marca t. l. kongres nemških obrambnih društev iz Avstrije in Nemčije. — Dr. Josip Galle, umirovljeni c. kr. državni pravnik, je umrl po dolgi bolezni. — Sestanek slovanskih časnikarjev bode, kakor čujemo, o Veliki noči v Ljubljani. — „Vsenemški parteitag“ za južne planinske dežele se pripravlja, kakor poroča „Marburger Zeitung“. — S tlakovanjem Dunajske ceste od Maliča do pokopališča prično prihodnjo pomlad. — Veter je na kolodvoru v Ajdovščini pri novem magazinu podrl zidove, četudi je bilo zidovje močno. — Ker Lloydova direkcija v Trstu ni ugodila zahtevi Lloydovih kurjačev, so kurjači stopili v stavko. — Ustrelil se je v Celju J. Filipič, trgovski pomočnik, uslužben v Rakuschevi železni trgovini. — Izvestja društva v pospeševanje obdelavanja ljubljanskega barja so izšla. Urednik jim je dr. E. Kramer. — Utrakvistična, to je nemška šola v Št. Jakobu v Rožni dolini, je dovoljena ter se otvori z drugim poluletom. Sedanji nadučitelj gre v pokoj. — Nova tiskarna v Ljubljani. G. D. Hribar je dobil koncesijo za novo tiskarno v Ljubljani. Govori se, da je pri tem posredoval g. župan Hribar. — Zlato poroko bodeta praznovala v nedeljo 9. febr. t. l. Ivan in Polona Marn (p. d. Lovrenčeva) v Tomačevem v šentpeterski podružnici Sv. Marjete v Tomačevem. — V Cerklah na Goriškem je umrl 2. februarja Jožef Stravs, podobar. — Splošni nemški „Schulverein“ v Berlinu je poročevalcem za štajerske, koroške in kranjske zadeve imenoval pisatelja Karola Prölla v Berlinu in je poveril posle zaupnega moža uradniku kranjske hranilnice Alojziju Dzimskemu.

Izpremembe v ljubljanski šhošji. V Ihan pride za župnika č. g. Avgust Turk, župnik na Koroški Beli, Koroška Bela je podeljena č. g. Franč. Koširju, župniku na Colu pri Vipavi. Kaplan č. g. Frančišek Bleiweis gre iz Mošenj za župnega upravitelja v Leše, župni upravitelj

v Sodražici je postal ondotni kaplan č. g. Ivan Traven, kaplan č. g. Peter Hauptman pa upravitelj župnije v Starem trgu pri Ložu.

O „zatiranju Nemcev“. V ilustraciji „zatiranja“, ki je baje trpe Nemci v Avstriji od strani Slovanov in ž njimi zvezane — vlade, pripoveduje „Domovina“: Ako se je kje na Sp. Štajerskem naselilo le par nemških ogljarjev, pa že dobijo Schulfereinsko šolo. V raznih rudnikih na Zgornjem Štajerskem, v Lankovicu, v Ljubnem itd., pa živi na tisoče slovenskih delavcev, katerih otroci bi napolnili po več razredov. Toda ti morajo obiskovati le nemške šole! Slovenec zahteva za slovenske delavce v Kočevju slovensko šolo. Tako je prav. Kranjski dež. odbor na noge!

Razne stvari.

Sv. oče Leon XIII. je pred kratkim sprejel v avdijenci novega voditelja avstrijskega zgodovinskega zavoda, dvornega svetnika Pastorja. Papež je izrazil svoje veselje, da je cesar Franc Jožef poklical ravno pisatelja papeške zgodovine na to imenitno mesto. Bila je predstavljena tudi soproga pisateljeva in hčere Ana, Marija in Elizabeta. „Ah“, rekel je papež, „to so imena svete družine iz Nazareta“. Leon XIII. je izrazil tudi svoje veselje, ko je slišal, da se vzgajajo sinovi Pastorjevi v zavodu „Stella Melaline“ očetov jezuitov v Feldkirchenu. Pastor je podaril sv. Očetu prvi zvezek svoje zgodovine papeštva. V nadaljnjem pogovoru je opozoril Pastor sv. očeta na besede, ki jih je pred 17 leti govoril: „Nas ne obhaja strah, da se objavijo te listine.“ Ta spomin je tako ganil sv. Očeta, da je začel živo dokazovati, da cerkev se nima bati solnčne svetlobe, kajti zgodovinsko preiskovanje njenega delovanja mora vedno le pokazati, kako je cerkev blagodejno delovala med raznimi narodi.

Bestijalen umor. V Lvovu je bil obsojen cigan Filip Dank na smrt na vešalih, ker je umoril svojo ljubico M. Živank na uprav grozen način. Živel je z njo v neki vasi pri Saneku več let, potem pa jo je zapustil, a M. Živank je začela razmerje z drugim. To je pa cigana razjarilo, delal se je zaljubljenega in je tako pregovoril bivšo ljubico, da je prišla zopet k njemu stanovat. Spravo sta obhajala s pojedino. Cigan je pil, pel in plesal; nakrat pa je naredil na tleh s kredo velik bel križ, kar pomenja tamkaj, da bo nekdo izmed družbe umrl. Potem pa je zgrabil ženo za lase, vlekel jo je po sobi ter suval tako dolgo s čevlji, da je onemogla, nakar jo je še večkrat sunil z nožem. In še s krvavim nožem je grozil svojemu 14-letnemu sinu in 10-letni hčeri, da ju takoj umori, ako ne bota rekla pred sodiščem, da je umoril mater njen brat. Otroka sta govorila resnico; cigan pa se je delal

Šorin se je hipoma vstavil.
 „Kaj si naredil zdaj?“
 „Jaz sem odložil cigareto.“
 „Kaj si me zopet . . .“
 „Jaz ne igram več.“
 „Zdaj, ko si na dobičku.“
 „Ti se zmiraj kregaš.“
 „Kaj pa poskušaš . . .“
 „Jaz igram prav, in ti me za vsak gibljaj obsodiš, da goljufam.“
 „Saj si, saj si, goljufal si . . .“ Šorin je vrgel kvarte na mizo.
 „Jaz te lahko tožim.“
 „Jaz pa tebe.“
 „Ko bi ne bil ti, slamnikar, a tako, naj bo.“
 „Kaj nisi posegel v kup?“
 „Jaz sem odložil cigareto.“
 „Samo, da se nisi oženil, pa si pameten.“
 Šorin je pil.
 „Greš na kegljišče?“
 „Ne znam kegljati.“
 „Ne?“
 „Včasih sem.“
 „Kmetje imajo navadno ravno roko. In, če imaš to, pa znaš.“
 „Imam jo, imam . . . Kaj ti nisi kmet?“
 Matuš je molčal in pil, kot da ni slišal vprašanja in potem je ponovil svojo pesem:

Zmiraj sem si mislil,
 da bom oficir . . .
 „Kaj si bil pri vojaki, ti suša suha?“
 „Mhm . . . Greš torej? Jaz grem.“
 „Grem, grem. Račun!“
 Šorin je plačal in odšel že opotekaje se za Matušem.
 * * *
 Na kegljišču so kegljali.
 Matuš in Šorin sta pristopila in potem so vlekli kvarte.
 „Vsak keglj dva krajcarja.“
 „Dobro.“
 „Jaz imam rudečo.“
 „Jaz črno.“
 Matušu je tih smeh preletel obraz. In začeli so.
 Šorin je lučal slabo, in drugi so se smejali Matuš je zopet brenčal neko pesem.
 „Planka.“
 „Suha.“
 In vsi so se smejali in si pomežikovali med seboj ter ploskali z rokami.
 „Koliko plačamo.“
 „Po osemdeset.“
 „Šorin je plačal. In tako dalje. Kegljavci so pili, gledali pomenljivo drug drugemu, podirali dobro in spravljali Šorinov denar.
 Storil se je mrak.

„Jaz ne grem več“, rekel je Šorin, dasi se je bil privadil kroglijam. Streznil se je bil nekoliko in zapazil okrog sebe tiste lokave obraze.
 „Igrajmo še, za kratek čas, svetovali so drugi.“
 „Vsak en lučaj vstavi z drugim.“
 „Jaz ne igram več“, ponovil je Šorin in tiho pristavil: „Proktete pijavke.“
 Vsi so ga pogledali s strupenimi pogledi, a molčali, kot da niso čuli ničesar . . .
 „Tu igra vsak zase, kdor dobi, dobi sam in kdor izgubi, izgubi sam“, razkladal je eden iz njih in ponujal kvarte Šorinu.
 „Lahko dobite.“
 Šorin je povlekel in vrgel desetico na mizo. In potem so letele desetice semtertja, a v žep Šorinu se niso vračale.
 * * *
 Zvečer se je vrnil Šorin v gostilno in pil. Pri drugi mizi pa je sedel Matuš in igral. Gostje so peli tisto vedno lepo pesmico:
 Tam za goro
 škrjančki pojo . . .
 Šorin je pel bolj sam pri sebi in pil cel večer, potem se ga je lotila zaspanost. Naslonil se je na mizo in takoj zaspal. Vročina in pijača sta ga zmagali. Okrog so šumeli gostje, pili, peli, govorili, Šorin pa je sanjal . . .
 Sedel je nekje na tujem v gostilni. Na mizi sta ležala dva tisočaka in on je igral z neznanim

blaznega, a zdravniki so izpoznali, da ni v resnici blazen. Obsojen je bil na smrt, kar je potrdil tudi višji kasacijski dvor.

Vsenemška surovost. Iz Merana na Tirolskem se poroča: Nedavno sta dva vsenemška dijaka grdo napadla duhovnika, ko je šel s sveto popotnico k bolniku. Cerkovnik se ni dolgo pomisljal, temveč je zagrabil suroveža za suknjo ter ju izročil policiji, kjer se bodeta gotovo naučila drugačne olike. Ta dijaka obiskujeta vseučilišče v Inomostu in sta člana nemško-nacionalnega burševskega društva.

Acetyletni aprat je eksplodiral v Tobitschau v delavnici čevljarskega mojstra Ceceka. Vajenec je bil na mestu mrtev, pomočnik je nevarno ranjen, oprava v delavnici je vsa razbita.

Papabili. Tako imenujejo v Rimu kardinala, o katerem se sodi, da utegne biti papež. Med také so do sedaj spadali: Poreoschi, Goli i Svampa. Prvi pa trpi na „diabetes“, drugi, dasiravno mlad, nima zdravja, in zadnji, katerega je papež večkrat nagovoril kot svojega naslednika, je baje prišel v nemilost. Med kardinali, ki sedaj imajo največ upanja zasesti prestol, na katerem sedi do sedaj 92letni starček Leon XIII. so: Vanutelli in di Pietro. Prvi ima zase veliko kardinalov in tudi drugi, zlasti one, ki hočejo „nepolitičnega“ papeža. Iz življenja di Pietra se pripoveduje, da mu je stari menih, ko je bil še 15letni seminarist noge poljubil, rekoč: „Dovoli, da ti sedaj storim, kar ti ne bom mogel več storiti, ko boš enkrat papež!“

Časniki, ki jih naročajo vsi vladarji. „Journal“ piše, da sta dva časnika, ki jih imajo vsi vladarji in predsednik francoske republike, in sicer: „La Revue“ in „Times“.

Ruski vojak, Miha Selinski je stal nedavno na straži pri nekem skladišču blizu deroče vode. Nastala je ploha, odtrgal se je breg, nastopila je voda in je segala vojaku do vratu. Vojak je bil v veliki nevarnosti in vendar se ni ganil, dokler ni prišla druga straža in ga ni oprostila te nevarnosti. Kijevski poveljnik ga je priporočil, da dobi carsko odlikovanje.

Stava pri kadenju cigar. V nekem mestu na Saksonskem je klub kadilcev, ki je napravil tako stavo: Ceno določeno dobi tisti, ki bi najdelj kadil smodko. Prvo odlikovanje je dobil oni kadilec, ki je kadil cigaro dve uri in dve minute. Zadnjo ceno je dobil oni, ki je kadil smodko 1 uro 57 minut in 30 sekund.

Monopol na žganje. Ker se je na Ruskem ta monopol jako dobro obnesel, skuša ogerski finančni minister, da bi sporazumno z avstrijskim finančnim ministrom pričel priprave za uvedbo monopola na žganje tudi pri nas.

Na pragu združenja držav. Kdor pride v Ameriko, mora najprej pred v to svrhu sklicano komisijo, da ga pregleda. Vsakemu tujcu se

predkladajo nekatera vprašanja in se zapišejo v knjige. Predsednik te komisije je generalni komisar Posvederly, ki ima pri sebi nekaj pomočnikov, ki poznajo razne jezike in narečja. Ti pomočniki hitro delajo. V hitrici vprašajo vsakega: kam, koliko ima denarja, kaj misli v Ameriki delati itd. Tako jih pregledajo vsaki dan do 4000 in na vsak tisoč jih pride deset, ki ne vedo, kam se obrniti in morajo nazaj.

Milijonar s krinko na obrazu. V Lathrisku na Angleškem je umrl čudak, znani bogatin George Johnston, star 80 let. Ta in oče sta bila nagle jeze, tako, da nista mogla skupaj živeti; vedno sta se prepirala in pretepevala, da je moral George zapustiti očetovo hišo. Ko je ta umrl, vrnil se je George kot univerzalni dedič domov in je naredil obljubo — nihče ne ve zakaj — da nobeden ne sme videti njegovega obraza. Oskrbel si je krinko, katere ni nikdar odložil. Povelja je dajal služabnikom pismeno, obojeval je vedno sam, ako je kaj potreboval, je zvonil in stoje za špansko steno je pa govoril. Enkrat sta prišla dva stara služabnika, mož in žena in sta prosila za večjo mezdo. Pogovarjal se je z njimi skozi luknjo pri ključavnici in potem je na željo popolnoma pozabil. Kakor je živel, je tudi umrl — sam. Ko ni 24 ur zvonil, odprli so njegovo sobo in našli so ga mrtvega s krinko na obrazu. Niso našli testamenta in je bilo izročeno premoženje 18 milijonov kron sorodniku Mark-Gillu Erichtonu. Naenkrat se je našel testament in sicer je bil zašit v stari obleki Jurjeve postrežnice, ki je nedavno umrla in je njena hči slučajno zapuščeno pregledovala. Erichton je bil sedaj iznenaden, ker je imel dobiti le nekaj tisočakov, vse drugo pa otroci Merkete Preston. Podpis Johnstonov in prič je bil pravilen, toda, ko so presojali papir, spoznali so, da je testament ponarejen, ker je pisan na papirju, katerega tvarina je bila še-le pred par leti iznajdena. Ostal je tedaj Erichton univerzalni dedič

V družbi. „Ta pevka je sedaj reva, ker je zgubila svoj lepi glas. Kakošna škoda!“ — „Večja škoda je, da tega ne spozna!“

Iz šole. Katehet: „Kdo je zakon postavil?“ Učenec: „Bog!“ Katehet: „Dobro! In kje je Bog zakon postavil?“ Učenec: „V raj!“ Katehet: „S katerimi besedami?“ Učenec: „Sovraštvo bom nuredil med teboj in med ženo!“

OBRTNI VESTNIK.

Urejuje Ivan Kregar.

Razne konkurence obrtnemu stanu.

Vpeljala se je obrtna svoboda in tedaj so se odpravile vezi združnega življenja. Čehe —

zadruga so razpale, špekulativni ljudje pa so od veselja vriskali in ploskali. Pozdravili so obrtno svobodo kot odrešenje, češ, sedaj nastanejo za nas zlati časi. Pozabili pa tudi niso povdarjati o napredku in razvoju obrtnije. Koliko je pa vendar obrtnija oziroma rokodelstvo napredovalo v solidni in trpežni izdelavi od razglasitve obrtne svobode? Dela, katera so nam ohranjena iz srednjega veka in tudi že iz osemnajstega stoletja, napravljena so solidno, fino, trpežno, a pogledjmo dela, katera so bila izdelana po razglasitvi in upeljani obrtni svobodi, osobito od šestdesetega do približno osemdesetega leta. Kako velikanski razloček. Šele zadnjih dvajset let se okus nekoliko bolj goji in zahteva finejših izdelkov.

Po razglasitvi obrtne svobode so pričeli ljudje, ni se nikdar niso učili kakega rokodelstva, izvrševati razne rokodelske izdelke. Kapital, katerega so imeli na razpolago, jim je to omogočil. Svojim izdelkom nastavili so nižje cene, nego rokodelci. Ako so se hoteli rokodelci obdržati, storiti so morali isto. Konkurenčni boj se je razvil, in danes vidimo, da se bojuje vsak zase, vsakdo si pomaga, kakor more. Marsikaterikrat se tudi sokonkurent posluži najostudnejših sredstev, da uniči svojega nasprotnika.

Ne da se tajiti prevrat na polju produkcije, trgovine in prometa. Prevrat, katerega nobeno prejšnje stoletje ne more zaznamovati. Najnovejše iznajdbe: železnice, razni stroji, brzovjav, telefon, vse to je omogočilo velikanski prevrat. Vendar te najnovejše omenjene iznajdbe ne služijo v korist splošnemu človeštvu, marveč služijo v korist raznim akcijonarjem in špekulantom. Nasledki obrtne svobode in vsega tega velikanskega prevrata, kažejo se jasno. Zdaj izgine ta ali ona obrt iz površja, ostale pa tarnajo in bijejo medsebojni boj za obstanek. Obrtniki oziroma rokodelci kličejo in prosijo pomoči, vendar njihov glas se izgubi, kakor glas zapuščene v puščavi. Povodenj proste konkurence raste čim dalje višje in višje, kakor še nikdar poprej in ne more se več imenovati prosta konkurenca, marveč ta konkurenca, kakoršno imamo danes, je umazana konkurenca. Za vsako obrt se ti ponujajo posredovalci — agentje, kateri obiščejo zadnjo kočvo vsake gorske vasi. Rokodelske izdelke dobiš kjer hočeš. Naravnost pri rokodelcu naročiti, bodo, ako gre tako dalje, kmalu redke izjeme. Po večjih mestih je to še hujše. Velikanske konfekcijske prodajalne omogočujejo, da se lahko oblačiš od nog do glave. Vse je na razpolago: klobuki, čevlji, dežniki, krojaški izdelki i. t. d. Nekateri trgovci in posredovalci obrtnih izdelkov vpeljali so tudi plačevanje v obrokih, rokodelci so jim sledili, da se na površju obdrže. Nastale so razne tovarne, katere ustanavljajo po raznih mestih svoje filijalke in prodajalne, da razpečavajo svoje mnogobrojne, večkrat nesolidne iz-

človekom. V sobo je stopil njegov sosed z doma in rekel:

„Šorin, ti igraš za toliko svoto denarja. Sram te bodi, Šorin.“

In njega je bilo res sram, a igral je dalje in — izgubil je igro in tisočak . . . Okrog so se vznemirili glasovi, ker je stopil neki pijanec v hišo vstrašil se je Šorin in — se vzbudil. Ozrl se je prestrašeno okoli in se spomnil, kje je.

Pivci so sedeli okoli miz, tam v kotu nekje sta pela dva bratca v objemu:

Tam za goro,
kjer škranjčki pojo

Matus je še vedno igral, in vse je bilo kot preje. Ura je šla na enajst. Tobačni dim se je združil z vinskimi in drugimi duhovi in se igraje še bojeval v jasnih oblačkih pod stropom in nad plešastimi glavami starih pivcev.

Šorin se je mirno zopet naslonil na mizo in zopet zaspal. V trenutku je začel zopet sanjati.

Zopet je bil nekje v gostilni v domači vasi. Nedelja je bila in v sobi velik šum. On je pil in ponj je prišla žena:

„Pavle pojdi domov“, rekla mu je. „Morda težko hodiš, ker ne greš tako dolgo.“

„Kje imaš pa Jernejčka, Mina?“ vprašal jo je on nekako ginjen po njenih besedah.

„I, Jernejček je doma, Kam pa naj gre. Nedelja je, polno ljudij je, ti si si mu pa hlače za-

pil. Kam naj pa gre brez hlač, kaj bi pa ljudje rekli?“

„A, hlače sem mu zapil?“

„Seveda, saj si mu jih sam odnesel.“

„Mu bom pa nove kupil, saj sem naredil včeraj dobro kupeljo.“

„Kam si pa denar dejal?“

Šorin se je razjezil.

„Jaz sem gospodar, kaj tebi mar?“

„Mar, mar.“

Ljudje so zavpili. V sobo je stopil Jernejček v sami srajci. Ljudje so se smejali in kazali s prstom nanj in na Šorina.

„Domov, domov“, vpil je Šorin. Jernejček se mu je smejal in skakal pred njim. Šorina je bilo sram in čutil se je v sitnem, težkem položaju. Stresnil se je in vzbudil.

V gostilni isti šum in vpitje.

Šorina je bolela glava in čutil se je zelo pijanega. Tam na stolu je sedel še vedno Matus z istim obrazom, pušič cigareto, igral je z nekim kmetom.

Šorin je segel v žep in se spomnil, kaj je bilo po dnevi. Neka zadovoljnost ga je obšla, da ni res, kar se mu je sanjalo.

„Jaz bom plačal“, rekel je krčmarju in položil denar na mizo.

„Dve meri.“

„Štiri.“

„Dve sem že plačal.“

„Ni res. Štiri so.“

„Kaj? Goljufi!“

„Kdo, kdo?“

„Goljufi ste, sami goljufi, in tisti-le je največji!“

Matus je skočil s stola ves razjarjen, Pivci so vstajali in nekaj rok se je stegnilo po Šorinu.

„Goljufi ste, vsi, vsi, moj denar mi dajte, moj denar, huu . . .“

In prijeli so Šorina, odprli vrata in v trenutku je ležal pred krčmo na cesti. Vrata so se zaprla in slišalo se je zamolklo šumenje veselih, razburjenih pivcev, krohot smeh in vpitje.

Pred krčmo pa je obležal Šorin. Roke je pestil in tiho klet.

* * *

Mesec se je skrtil in tema je bila. Šorinu se je nekaj bledlo in poskušal je, da bi vstal . . . In nazadnje je vstal. Prijel se je za glavo — bolela ga je hudo — in potem se je ozrl okoli sebe. Povsod tema. Šel je tja, kjer je čul šumenje vode. Bil je lesen vodovod. Voda je šumela v jednomer. Šorin je pil in čutil veliko žejo. In potem je odšel poiskat si postelje.

Drugo jutro — že pozno — je odšel domov. S kako dušo? . . .

delke. V manjših mestih vidiš in lahko kupiš pri enem trgovcu kavo, sladkor, čevlje, klobuk, dežnik itd. Kaznilnice in prisilne delavnice pospešujejo tudi umazano konkurenco raznim rokodelcem. Razni krošnarji, posebno izvoljeno ljudstvo, nadlegujejo vsak dan po hišah stanujoče mirne ljudi in razprodajajo — izmečke blaga — katerega po jako nizkih cenah kupujejo po tovarnah. To blago prodajo krošnarji večkrat za jako visoke cene, tako, da bi se za isto ceno velikokrat še cenejše pri poštemem rokodelcu dobilo solidno in trpežno izdelano blago. Občutno konkurenco dela rokodelcu tudi zakotno delo, katero cvete na vseh voglih in krajih.

Najhujšo konkurenco, iz katere sledi občutna škoda, delajo rokodelcem dandanes ljudje, kateri se niso učili rokodelstva, a so prišli v srečen položaj, da istega izvršujejo. Oblačilnemu rokodelstvu pa delajo občutno konkurenco ljudje, kateri se niso učili kake stroke, vendar od privatnih oseb sprejemajo naročila, jemljejo mero itd. Te vrste ljudje posebno pritiskajo rokodelce. Predno ti ljudje dajo v delo, povprašajo pri vseh mojstrih za cene. Z raznimi izgovori in obljubami pregovore marsikaterega, da dela prav za nizko ceno. Večkrat pregovore kakega pomočnika, da prične zakotno delati. Dokler jim je kdo pohlevni sluga, je dobro, a kakor hitro želi nekoliko boljšega zaslužka, poišče si tak človek družega, katerega zopet, kakor prejšnjega izsesava.

Večkrat te vrste ljudje napovedo konkurz. Povdarjati nam ni treba, da tudi v tem slučaju rokodelci izgubijo svoj zaslužek. Po našem obrtnem redu postanejo pa lahko vkljub konkurzu zopet samostojni. Naznanijo svojo obrt pod imenom „mešano blago“. Na Dunaju je nek prodajalec prodajal nürnberške igrače. Napravil je konkurz, ker mu baje „ni neslo“. Čez nekaj časa pričel je prodajati — razno konfekcijsko blago: klobuke, dežnike itd. Tudi te stvari mu niso privedle dovolj dobička, napravil je zopet konkurz. Mož pa je danes v srečnem položaju, da prodaja samo — obuvala. Take so razmere in v teh žalostnih razmerah živimo danes rokodelci. Vsak rokodelca mora se učiti tri ali štiri leta, mora pa tudi gotovi čas delati kot pomočnik pri mojstru, potem pride še-le v srečni položaj — večkrat po raznih zaprekah — da more postati samostojen.

Ako si hoče ohraniti katerakoli stroka rokodelstvo, mora se omejiti ta divja konkurenca. V interesu občine koristi je, da se reši in pomaga rokodelskemu stanu do zdravih razmer. Rokodelcu naj se pomaga, da pride vsaj deloma v isti položaj, v katerem je enkrat bil.

Večkrat, posebno od socijalno demokratične strani, se povdarja in prerokuje, da za rokodelca oziroma malo obrt ni pomoči in da mora izginiti iz površja. No, naj bi bila to samo želja, katera se ne bo nikdar uresničila. V zadnjem času so vendar marsikateri krogi uvideli — akoravno nekoliko pozno — da je obrt, oziroma rokodelstvo neizogibno potrebno. Znano je, s kakimi težkočami se mora dandanes rokodelca boriti, da sam sebe in svoje pošteno preživi. Se ne v predolgem času so razne stranke poiskale rokodelca ter mu naročile razne izdelke, danes pa so vse dežele preplavljene s potovalci in nikdo ne more v zlo šteti, ako rokodelca ravno isto stori, da se obdrži na površju.

Dandanes se toliko govori o preustrojitvi obrtnega, oziroma rokodelskega stanu, to pa le vsled gibanja obrtnikov. Umevno samo ob sebi je, da si obrtniki, oziroma rokodelci ne morejo pomagati s svojo lastno močjo. Treba je, da država in zakonodajstvo krepko posežeta v te čudne razmere ter pomagata obrtnemu stanu. Žal, da se ta dva faktorja ne zanimata za stvar toliko, kolikor bi se morala; vendar v zadnjem času se je stvar vsaj nekoliko zganila, upamo, da si srečno priborimo pravice. Obrtniki, oziroma rokodelci, morajo se pa seveda tudi sami zanimati za vse akcije njim v korist. Brezbrižnost, katera se je v nekatere obrtne kroge tako udomačila, naj izgine, prične naj se splošno zanimanje za združeno življenje.

Obrtniki, oziroma rokodelci, morajo sami začeti energično zahtevati svoje pravice, to je pa le mogoče potom krepke organizacije. Orga-

nizacija je glavni pogoj za dosego namena, to bo pa le takrat uspešno, ko se zadnji obrtnik zaveda ter zanima za javno življenje. Treba je tudi med obrtniki več prijateljstva, več kolegialnosti. Boj velja vsem, torej moramo biti eden za vse in vsi za enega!

Tečaj za čevljarje. „Trgovska in obrtna zbornica“ je ustanovila v Gorici začasni tečaj za čevljarje, v kojem učijo praktično posebno v to z Dunaja poklicani učitelji najrazličnejše kroje vseh vrst čevljarskega dela. Tečaj konča že s prihodnjim tednom, in ob tej priložnosti razstavijo obiskovalci svoje izdelke, ki obetajo biti jako lepi.

Kartel dunajskih in budapeštanskih mesarjev za razpečavanje odpadkov. Pretekle dni se je vršil sestanek dunajske in budapeštanske mesarske zadruga. Te dve zadrugi sta sklenili pred štirimi leti pogodbo, da skupno postopata pri prodaji raznih odpadkov. Sestanek je imel namen, kako povišati cene raznim odpadkom. Poudarjala se je vzajemnost. Ako bodo mesarji dobro organizirani, bodo stavili cene tovarnarjem. Tudi se je priporočalo ustanovitev filijalk v provinci, zlasti na Ogrskem.

Cene kovine. V zadnjem času so cene kovine zelo padle. Baker, cink, med, železo itd. vse je za veliko odstotkov ceneje nego v staremu letu. Radovedni smo, koliko bodo židje, v katerih krokih so vsi večji rudniki, pustili kovinam na trgu pri cenah?

Začetek in konec mödlinške čevljarske tovarne. Začetkom preteklega leta je ustanovil lastnik mödlinške tovarne za čevlje Alfred Fränkel, v Temešvaru na Ogrskem tovarno za izdelavo čevljev. Ogrska vlada mu je dovolila subvencijo in davčno prostost, ker je izdelke Mödlinške tovarne zaznamoval z znamko temešvarске tovarne in prodajal na Ogrskem. Ko je Fränkel v Temešvarju ustanovil tovarno, so takoj delavci izrazili bojazen, da jih odslovi enega za drugim, vendar jim je gospod zagotovil, da radi Temešvarске tovarne ne bo nobeden iz dela odpuščen. Vendar žid — kakor po navadi — ni držal besede. Boljše in mlajše delavce pošiljal je počasi družega za drugim v Temešvarsko tovarno. Proti koncu preteklega leta odslovi je prvo število, to je 30 delavcev. Eden teh odpuščenih delavcev se je v obupnosti obesil, češ, kdo me bode na stara leta vzel v delo. V začetku letošnjega leta je nadalje odpovedal delo večjemu številu delavcev, med katerimi je bilo šest delovodij in dvanajst prirezačev. Tako bode počasi odslovi vse starejše delavce. Žid jih ne potrebuje več, saj bode zopet na Ogrskem dobil mladega materijala dovolj. Vendar eno izjemo napravil je žid, namreč: takozvane zaupne može socijalno demokratične stranke še ni odslovi. Radi tega je tudi vse tako mirno! Trdi se pa, da tudi v kratkem pride čas, ko žid tudi te zaupne može socijalno demokratične stranke vrže na cesto, kakor je njihove sodruge. Do konca meseca aprila bodo vsi odslovljeni. Čez 500 delavcev, kateri so vse svoje moči in mlada leta pustili v tovarni žida Fränkla bo — brez kruha. Najmlajši od odpuščenih delavcev so po petnajst let delali v mödlinški tovarni, seve sedaj so stari, onemogli in žid jih ne more rabiti več. Fränkel se preseli na Ogrsko, kjer dobi zopet novih mladih moči, a tudi državna podpora mu ne izostane. V Ljubljani ima ta žid svojo prodajalno. Z izdelki mödlinške tovarne občutno konkurira domači čevljarski obrti. Gotovo v najkrajšem času nastopi še s hujšo konkurenco, ker ima na Ogrskem davčno prostost, kar na Avstrijskem že itak bogati žid ni imel.

Zaveza obrtnih zadrug na Tirolskem je ustanovila pred šestimi leti svojo posredovalnico za delo. V preteklem letu 1901 se je 3798 oseb poslužilo tega zavoda. Dela je iskalo 148 oseb ženskega in 2427 oseb moškega spola, posredovalo in delo sprejelo je 24 oseb ženskega in 923 oseb moškega spola. Od kar obstoji ta naprava zaveze obrtnih zadrug na Tirolskem se je poslužilo 22.844 oseb. Delo je bilo oddati 7607 osebam, potom posredovanja pa je bilo 6265 oseb sprejetih v delo. Ta posredovalnica je zelo koristna. Za pomočnike in vajence je

naprava brezplačna. Delodajalci, kateri iščejo potom posredovalnice delavnih moči pa plačajo 20 vin. pristojbine, katero se tudi lahko plača s poštnimi znamkami.

Krojaški sestanek v Galiciji. Kakor smo zadnjič poročali, sklicali so krojači v Lvov krojaški sestanek za celo gališko deželo. Postavili so se popolno na antisemitsko stališče in niso nobenega žida volili v pripravljavni odbor. Nek židovski list se pritožuje in je navedel v dokaz, češ, da se morajo židje spoštovati sledeče številke: V okraju Buczacz je od 84 krojačev 82 židov, v okraju Drohobycz je od 101 krojačev 76 židov, v okraju Horodenka je od 29 krojačev 25 židov, v okraju Jaroslau je od 42 krojačev 36 židov, v okraju Jaworow je od 28 krojačev 21 židov, v okraju Kalusz je od 42 krojačev 40 židov, v okraju Kolomea je od 87 krojačev 78 židov. V ostalih 22 okrajih gališke dežele je od 731 krojačev nič manj kakor 601 židov. Samo v Lvovskem okraju je od 52 krojačev 17 židov, in v mestu Lvovu je od 236 krojačev 139 židov. Iz teh števil je razvidno, da ne preostaja gališkemu krojačem družega, nego se postavili odločno na antisemitsko stališče, kajti židje hočejo vso obrt monopolizirati in žele hlapčevanje obrtnikov krščanskega pokoljenja. Upamo, da se ta želja židom ne uresniči.

GLASNIK.

Delavski pojavi pri nas.

Navajeni so čitatelji našega lista „Glasnika“ na tem mestu čitati odlomke splošnih socijalno političnih delavskih teženj in zahtev. Mi Slovenci, kakor sploh Slovani, izjemoma morebiti Čehi, smo skromni ljudje in kot taki najraje sami o sebi molčimo in ne govorimo navadno radi o svojem delu. Skromnost ali ponižnost je sicer jako lepa čednost, toda ni vedno umestna, zlasti ne na socijalnem polju. Premišljevali smo dolgo, kaj je uzrok, da nekateri naši možje gledajo in opazujejo delovanje katoličanov z, kako bi rekli, da bi se pri naših tako občutljivih ljudeh ne zamerili, z nekakim nezaupanjem na uspehe njihovega javnega delovanja. In veliko imamo tacihi ljudij, ki z nekako brezbriznostjo ne rečemo, obsojajo naše gibanje, pač pa imajo presodek o njem, ki ga izražajo s Salomonsko modrim izrekom: „Saj vse skupaj nič ne pomaga.“ Ta izrek čuje se dostikrat iz ust ljudij, o katerih bi človek pričakoval vse kaj družega. Značilno je pri tem pač to, da taki ljudje drže križem roke in zakopljejo s svojo nebriznostjo talente, katere jim je dal Bog. In ravno brezbriznost je ono zlo, kateremu moramo najodločneje napovedati boj.

Vsi si pridobimo srčnosti in poguma v zastopanju naših večno resničnih svetih načel krščanske pravice. Stvar, za katero se borimo je lepa, sveta in častljiva. More li biti kaj lepšega kakor je stembenje ohraniti poštememu našemu delavstvu katoliško versko naziranje in delati za povzdigo koristij izmozganega revnega ljudstva, iz posameznih raztresenih atomov sestaviti močno telo. Delavci in delavke, kakor tudi delavski prijatelji, ne držimo križem rok, ampak z vso ustrajnostjo nadaljujmo delo, lepo delo povzdigniti delavstvo, ga storiti kolikor je v naših skromnih močeh kolikor srečno. To pa bode le takrat mogoče, če delamo v znamenju edinosti in združeni v načelih krščanske ljubezni. Res, da delo na socijalnem polju združeno je s težkočami, izpostavljeni smo katoliški borilci lajanju steklih, izdivjanih psov na vseh krajih, ki vsak trenotek obljajo in ogrizejo nas katoličane in vse kar je nam sveto. Pošiljajo nas pred sdsišča in v ječe, misleč nam zavezati jezike in nam ukrasti somišljenike, ali kjer to ni mogoče, jih saj zbegati in preplašiti. Čudno nikakor ni, da se marsikdo istiinto tega ustraši.

Mlado je delavsko jugoslovansko katoliško delavsko gibanje. Mlad duhovnik plemenitega srca in poln učenosti, obdarovan z najlepšimi zmožnostmi je služil delavcem ljubljanske predilnice službo božjo na Šmarni gori. Kaj je prosil Mater Božjo pri sv. maši tega ne vemo, to pa

vemo, da je bila njegova želja pomagati ljudstvu, katerega britkosti je on, sin preprostega naroda dobro poznal in katerega duh je imel velikanske načrte, napovedati boj ljudski revščini, storiti iz posameznih delov mogočno telo. In sprožil je besedo v družini delavcev, bi li ne bilo mogoče katoliško delavsko društvo v beli Ljubljani! Na rodovitna tla so padle njegove besede in pričelo se je gibanje med delavstvom.

Zgodovinsko znamenito je leto 1894, v katerem se je začelo katoliško delavsko gibanje med nami. Šenklaški farovž, v večernih urah preje tako miren, postal je zbirališče žuljavih rok v drugem nadstropju, kjer je imel mladi duhovnik svoje stanovanje, vršili so se dobro obiskovani delavski shodi. Trud se je kmalu pokazal; 22. julija 1894 leta ob 9. uri dopoldne, vršil se je ustanovni shod „Slovenskega katoliškega delavskega društva“ v dvorani Rokodelskega doma. Na ustanovnem shodu govorili so: Josip Gostinčar, Andrej Plečnik, takratni trnovski kaplan in ustanovitelj novega društva, mladi, nam že znani duhovnik dr. Janez Ev. Krek.

Dr. Janez Ev. Krek je bil ustanovitelj jugoslovanske katoliške demokracije in je on istinito priznan voditelj katoliško-demokratiško mislečega jugoslovanske delavstva šedanes. Če opazujemo delovanje v polupreteklem času pri nas na socialno političnem polju, moramo z globokim spoštovanjem dr. Krekovo delo razmotrivati.

Dosledno in le ž njemu lastno eneržijo je prvobornik naš zvršil svoje načrte počasi, kadar se mu je zdelo, toda delo je povspeševal včasih s pravo ameriško hitrostjo in le temu se imamo zahvaliti za dosežene uspehe. Njegov načrt je bil, ki ga je sedaj dosledno izvrševal, združiti v prvo delavstvo v katoliških društvih, dalje za gospodarsko delavstvo povzdigniti snovanje združnih delavskih društev in če tudi težko, šlo je! Preveč bi bilo naštetih vsa po dr. Krekovem delu ali vplivu zasnovana društva, ki se skoraj vsa delujejo. Njegov ogenj potegnil je tudi druge v boj. Konservativni takratni dobro misleči katoliški možje začetkom niso ravno prijateljsko gledali mlado po dr. Kreku vzbujeno gibanje. Toda dr. Krek jih je znal obdelati. Uspeh je: II. Slovenski katoliški shod je sprejel kot strankarski program kršč. socializem.

Ne samo društva, je ustanovil dr. Krek ampak tudi samostojni delavski list „Glasnik“, ki se je, kakor je itak našim čitateljem znano, pozneje združil s „Slovenskim listom“. Glavni „Glasnikov“ sotrudnik bil je prva leta dr. Krek. Žal, da so razni drugi literarni posli napotili dr. Kreka, da ne deluje navadno več na časnikarskem polju. Mi bi prav odkrito in iskreno želeli, naj bi ustanovitelj in prvi „Glasnikov“ šefredakter ne pozabil nanj in se ga včasih blagohotno spomnil s kakim člankom.

In „Socializem“ dr. Krekov? Z mirno vestjo lahko trdimo, da se ptuja slovenstva izobraženih svetovnih narodov s sličnim delom ne morejo ponašati.

Vse to se je zgodilo in vse te lepe vspehe si je delavstvo pridobilo ne glede na velikanski moralni efekt, ki ga je kršč. socialno gibanje prouzročilo. Koliko bolj sedaj delavci mislijo in se tudi zavedajo; da so ljudje, ne črna živina! To se kaže javno. Preje so ljudje živeli tja v en dan Zdaj delavci mislijo, berejo in se po shodih izobražajo in raste jim delavska samozavest. More li kdo temuo porekati? To so neutajljiva dejstva. Navadno je bilo in je še žal po nekod pri nas navada, da delodajalci zmerjajo delavstvo z različnimi psovkami. Preje je delavec stiskal pest v žepu, molčal in naprej „garal“ v znaku svoje slabosti. In danes? Delavci odločno zahtevajo, da se jih ne obklada z različnimi psovkami iz naravoslovne stroke. Zakaj so tako nenadoma hitro butnile stavke v Vevčah, v Černetovi ljubljanski tovarni in zadnje dni pri kamnoseku Tomanu v Ljubljani? Prvotni uzrok ni bil nikjer niti gmotno zboljšanje, niti znižanje delavnega časa, uzrok je bil: zmerjani so bili bodisi od nadzornikov, bodisi od gospodarjev toliko časa, da jih je zmerjanje spravilo v — boj, s stavko braniti svojo človeško dostojanstvo.

Delavci so toliko pametni postali, da hočejo biti ljudje, in zato zahtevajo, da se ž njimi ravna kakor z ljudmi, ne kakor s psi. In prav imajo. Mi v lastnem interesu prosimo prizadete delodajalce, naj opuste gotove pridevnike v zvezi z gotovimi samostalniki nasproti delavcem. Stavka je huda reč, ne samo za delavca, tudi za gospodarja in pač čuden je dotičnik, ki delavce prisili z zmerjanjem v boj proti sebi.

Že to, kar smo navedli, nam pove, koliko je to gibanje vplivalo na delavstvo. Poglejmo nazaj in navdušimo se v pogledu na preteklost za prihodnje delo. Somišljeniki delavci in delavski prijatelji, pred vsem ti, vrlo jugoslovansko katoliško svečeništvo: z vsemi močmi in silami naprej, v delu za povzdigo našega poštenega ljudstva po načelih kršč. socializma. Našemu delu mora slediti zmaga!

Delavske drobtine.

Ljubljanski kamnoseki so po trudu naše organizacije dosegli 10 urno delo.

Vabilo k predpustni veselici, katero priredi „Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani“ na pustno nedeljo, 9. februarju t. l., v svojih društvenih prostorih, Komenskega ulice števil. 12. Vspored: 1. Domovina, zbor s tenorin baritonsolo in s spremljevanjem glasovirja, Al. Sachs. 2. Pesem od hlač, zbor, A. Sachs. 3. Nos, komičen zbor, Volarič. 4. Postrešček, kuplet, Al. Sachs. 5. Trije kamniški kneipovci, poslovenil Al. Sachs, E. Winter. 6. Igra: Čudni medved ali ogoljufani Tine. Burka v dveh dejanjih, spisal Jos. Aetmann. Prosta zabava. Pričetek točno ob 6. uri zvečer. Odbor.

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trziču je imelo svoj letni občni zbor v nedeljo dne 26. januarja t. l. Iz poročila odborovega posnamemo naslednje: Društvo sv. Jožefa je imelo koncem leta 1901 82 rednih in 1 častnega člana. Tekom leta je radi premeščenja zgubilo predsednika č. g. Josipa Potokarja. Presvitli so imenovali za predsednika č. g. kapelana J. Kržišnika. Bivšemu predsedniku se soglasno sklone poslati pismeno žahvalo za njegove zasluge in trud v prid društva sv. Jožefa. Društvo sv. Jožefa je slovesno praznovalo god svojega zavetnika sv. Jožefa. Društveniki so se udeležili z zastavo vseh slovesnih procesij v domači fari. Izlete je napravilo: binokostni ponedeljek v Rovte k Žnidarju, 7. julija na Šmarno goro, 14. julija na Brezje. Predstave je priredilo društvo: 5. maja na Skali igri „Kmet Herod“ in „Vedeževalka“; binokostno nedeljo sta se igri ponavljali, 20. oktobra pri Jošku „Zamujeni vlak“ in 24. novembra ravnotam „Lokavi snubač“ in „Ne vdajmo se“. Pred vsako predstavo so se odlikovali tudi društveni pevci, ki so vselej pod vodstvom g. organista Fr. Slabeta izbornorešili svojo nalogo. „Miklavžev večer“ in „Sveti večer“ so društveniki z družinami obhajali v društvenih prostorih. Za Sveti večer je prevzel govor č. g. podpredsednik Ivan Barle. Društveni pevci so priredili med letom tudi nekaj pevskih večerov in oskrbeli v adventu skozi 3 nedelje petje pri prvi sv. maši. Oba predsednika sta priredila tekom leta nekaj podučnih predavanj, katerih se je vselej udeležilo nadpolovico društvenikov. Iz blagajnikovega poročila posnamemo, da je imelo društvo tekom l. 1901 dohodkov 631 kron 88 h, stroškov 617 kron 58 h. Društveno premoženje v gotovini znaša koncem leta 844 kron 58 h. Knjižnica šteje 403 knjige, časnikov je 18 na razpolago. Iz knjižnice so si udje zelo marljivo izposojevali knjige. V odbor so bili izvoljeni razun predsednika č. g. kapelana Jožefa Kržišnika še naslednji gospodje: Ivan Barle (podpredsednik), Franc Ahačič (tajnik), Anton Mikič (blagajnik), Ivan Papov (knjižničar), Jožef Bahun, Karol Končan, Peter Perko, Jožef Rožič, Franc Vidic (odborniki).

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trziču je priredilo v nedeljo 2. februarja 1902 v prostorih g. H. Dobrina predstavo. Dvorana je bila natlačeno polna. Tudi drage goste iz Kranja smo imeli v svoji sredini, ki so

se prišli prepričati o napredku društva sv. Jožefa. Društveni pevci so izvrstno rešili zadano nalogo. Pesem „Miho va ženitev“ so prvič peli, a tako gladko in brez pomote, da je vsakdo mislil, da so s to pesmijo že večkrat javno nastopili. — Veseloigra „Črevljar“ je še bolj presenetila vse navzoče. Blaže (Fr. Vidic), doktor Lopnik (Fr. Lavtar) in mojster Opeka (Jožef Zupan) so igrali tako naravno, in brez pomote, da jim je navzoče občinstvo z burnim ploskanjem in pritrjevanjem izreklo svojo zahvalo. Pohvalo pa res zaslužijo društveni igralci, ki so svoj prosti čas darovali v ta namen, da so se naučili tako dolgo igro in ž njo prijetno zabavali sodruštvenike, kakor tudi naroke prijatelje in podpornike društva sv. Jožefa. — Pustni torek bodo pevci priredili pevski večer v gostilni gospoda A. Jegliča.

Socialno delo v Gradcu. V Gradcu imajo dve sobi, v katerih se reveži lahko po zimi ogrejejo. V teh dveh prostorih se je dalo revežem od 1. decembra l. 1901 do 28. januarja 1902. l. 51.465 porcij juhe in 51.465 porcij kruha. Bog blagoslovi tako delo usmiljenja!

Starostna preskrba v Angliji. Iz delegatov t. zv. „Friendly Societies“ obstoječa komisija izdelala je pred kratkem načrt starostne preskrbe. Po tem načrtu bi imel vsak 65letni Anglež pravico do penzije v znesku tedenskih 6 sh (to je 6 kron). Dokazati pa bi imel: 1. da je, kolikor mu je bilo mogoče, skrbel zase in za svoje, da je bil član strokovne organizacije itd.; 2. da je bil pošten od 55. do 65. leta; 3. da nima več tedenskih dohodkov kakor 5 sh ali pa, da izvirajo dohodki čez 5 sh od zavarovalnic, v katere je sam doneske vplačal. Ta penzija se ne sme smatrati kot ubožna podpora: Če je pa Anglež 70 let star, naj bi imel pravico zahtevati 9 K na teden. 2 tretjini stroškov tega zavarovanja naj bi nosila država, 1 tretjino pa občina. — Ta načrt je precej modernega značaja.

Zakon o otročjem delu. V pruskem dež. zboru bode v kratkem predložen zakon o otročjem delu. Cesar je predlogo baje že odobril. Zakon bode določal v otroškem delu pri obrtnih podjetjih in domači industriji.

Krojaškega sestanka za galjsko deželo udeležil se je 490 delegatov. Dnevni red smo priobčili na drugem mestu. Debate bile so zelo živahne. Primerne resolucije so se enoglasno sprejele. Zavračali so se tudi židovski napadi in poudarjalo, da je skrajni čas, da se obrtniki postavijo na antisemitsko stališče.

Delavski zaupniki. Za razvoj katoliško demokratiškega načela upeljano imajo marsikje že pri kat. organizacijah delavske zaupnike. Za povzdigo društvenega gibanja je to velike važnosti, nastaviti po raznih delavnicah razborite delavce, ki naj so vez med odborom in posameznimi društvenimi člani. Namen zaupnikov je, navduševati svoje sotovariše za stvar, kakor tudi jih spraviti na delavske shode in pobirati med delavci člani društvene prispevke. Z dobro voljo bi se to lahko speljalo tudi pri nas.

Strokovna delavska organizacija v Italiji je zborovala pretekle dni. Zastopane so bile strokovne kat. delavske organizacije Zgornje Italije in je bilo navzočih pri zborovanju 4500 zastopnikov, ki so zastopali 109 zvez, ki imajo 103.000 delavcev in delavk. In sicer je 49.000 obrtnih in industrijalnih in 38000 poljskih delavcev, kakor tudi 16.000 delavk članic v teh društvih. Istočasno se je vršilo tudi istotam, to je v Milanu, zborovanje katoliških pravovarstvenih društev cele Italije, ki štejejo sedaj nad 100.000 organiziranih delavcev in delavk. Sklenilo se je soglasno, ustanoviti narodnostno osrednjo zvezo vseh teh društev. Zkorovalci so tudi protestirali proti nameravanemu načrtu postave o ločitvi zakonske zveze. Z velikanskim navdušenjem za sv. očeta sprejet je bil telegram kardinala Rampole.

Na Nemškem je katoliško delavskih društev 509, ki štejejo 81.039 članov. in ki se pečajo samo z dobrotelnimi delavstvu koristnimi stvarmi.

Strokovno društvo imajo berači v Filadelfiji. Društvo določa, kam naj hodi kdo beračiti, vodi zapiske dobrotnikov. Neorganizirane

berače zasledujejo s tem, da jim delajo konkurenco, in če to ne pomaga, preoblečejo se berači za gospode in neorganizirane potem naznajo policiji, da jih radi beračenja zapre. Če se že berači strokovno združujejo, tembolj potrebno je to delavstvu!

„Nova sloboda“ je ime novemu hrvaškemu listu, ki ga izdaje nek Štefan Ball in ki se bo najbrže tudi slovenskim delavcem vsiljeval. Pravi, da se hoče baviti osobito s strokovnimi in organizacijskimi stvarmi. Namen listu je pa prozoren, ker koj v prvi številki bavi se in zabavlja najbolj odličnim hrvaškim delavskim prvoboriteljem. Ker je list po svoji pisavi skrajno nasproten našim načelom, svarimo pred njem priporočamo pa slovenskim kršč. delavcem najiskreneje „Glas Naroda“, na katerega naj bi bilo saj vsako delavsko naše društvo naročeno.

Nekoliko iz statistike „zaveze okraj. bolniških blagajn v Tržaškem okrožju.“ Da še bolj v svitlo luč postavimo predlog v prilog okraj. bolniške blagajne v Trziču (Montfalkone), katerega je stavil g. Kokalj delegat iz Kranja in pa, da slovenski svet in naše delavstvo izve razmere, prinašamo danes nekoliko iz najnovejše statistike, katero imamo v rokah in smo jo koncem preteklega meseca prejeli. Tako na pr. znašajo dohodki na posameznega člana pri Primorskih, oziroma laških bolniških blagajnah sto odstotkov več, nego na Kranjskem. Troškov pa odpade za posameznega člana pri primorskih bol. blagajnah 2.40, na Kranjskem pa 1.43. Na posameznega člana je odpadlo v Trziču (Montfalkone) 9.91 dni bolezni, članov pa je imela ta blagajna po najnovejšem statističnem izkazu 1266. Če se to pomnoži, kaj pravite g. učitelj Sega, ali bi se dobila številka 40.000 dni bolezni, kakor ste vi trdili? In g. Kokalj ali Vam še niso navedene številke prekosmate?

Bakreni rudniki. Konec preteklega leta zaprli so tri največje amer. bakrene jame Amalgama ted Copper kompanije. Vzroka za to ni nobena, a sodi se, da hoče bakreni trust preprečiti izvršitev odloka sodnika Clanky od distriktnega sodišča, s čemur je dal pravico Augustu Heinze, da preišče rudnike Amalgam, kompanije in pregleda njih žile in plasti rude, ter s tem prinese na dan dolgo pokriveno tajnost. Heinze je nekoliko interesovan v Fainmontskemu, ki se dotipa Ausconoe. Sodniku Clancy-u je izjavil, da izrablja po njegovem mnenju Amalgamated kompanija nekaj žil, spadajočih Fairmountu. — Heinzejeva stranka je nameravala iti v trustove rudnike v torek 31. dec. a je svojo namero vsled zaprtja rudnikov morala za nekaj časa odložiti. Opetovano se je že poročalo, da bodo preplavili rudnike in vzeli venkaj vse stroje, ako bode Heinze ostal trdovraten pri svojem sklepu, da preišče rudnike.

Pozor! Pozor!

Prijatelj! Kje se toči najbolj naravno in najcenejše vino?

V hiši, kjer je bilo poprej „Uradniško konsumno društvo“ poleg Francovega nabrežja! Toči ga

Josip Maček

po sledečih cenah:

	9 x-3	
Istrsko, belo,	liter po	28 kr.
„ črno,	„ „	28 „
Cviček	„ „	32 „
Bizelsko, rudeče,	„ „	36 „
Rebula	„ „	40 „

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina pri litru 2 kr. ceneje.

8 3-3

lišče se

 **učenec**

za urarski obrt pri **Matevž Sternenu**, urarju v Idriji. Sprejme se takoj.

Odgovorni urednik: Ivan Štefè.

Gostilna TRAUN

Glince, Tržaška cesta št. 3

priporočena naslednja vina:

Rudeče istrijsko	leta 1901	24 kr. liter
Črno	„ „	28 „ „
Rumeno	„ „	28 „ „
Teran	„ „	36 „ „
Rumeno hrvaško	1900	40 „ „
Rebula goriška	1901	40 „ „
Cviček dolenski	1900	44 „ „
Rumeno staro štajersko	1898	48 „ „
Pivo Puntigamsko		20 „ „

istotako po najnižji ceni buteljska vina, kakor: Refoška, Marsala, Muškatelec, Wermouth, Ribezel, Graševina in Šampanjec.

Dobivajo se tudi mrzla in gorka jedila po najnižji ceni. 11 5-2

Pozor! Pozor!

V sredo, dne 12. februarja
bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“
ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!

Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze.“

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena



Kathreinerjeva o o o o
Kneippova sladna kava

Prodaja stavbišč

12 5-2

Zemljišče, ki meri 13.382 □ seznjev, najlepše lege za stavbišča stanovanj, na okrajni cesti Glince-Podrožnik in na mestni meji Glince-Rožna dolina, tikoma na novo projektovane ceste za c. kr. tobačno glavno tovarno proda v manjših in večjih parcelah □ seznjev od gld 1— do gld. 250.

JANKO TRAUN, Glince pri Ljubljani.

Vinotoč

Stolni trg 1.

Že točenim vrstam vina
dodal se je danes še:

Vizelec najboljše kakovosti
liter 40 kr.

10 x-2 Toči se:

v delavnikih od 8.—1. in 4.—7. ure;
v nedeljah in praznikih od 8.—1. ure.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko
ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke J. Spreitzer

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo



izborna urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49-3

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata umetno in preprosto izdelana, balkone, verande, paviljone, stolpne križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori —
Železne konstrukcije — Vodne sesalke
Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih risbah v različnih slogih in pošilja poštne prosto.

 Vse poprave 

izvršuje najvestnejše in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.



Pristno vino zastonj

ne more zahtevati nikdo, a po čudovito nizkih cenah dobi vsakdo
le pristna, dobra vina

pri Cenkarji v Gradišči!

Priporočena se torej vsakomur, da se prepriča in poskusi. Gene so te-le:

	x liter 28, čez ulico 24 kr.
Istrijsko novo	„ 32, „ 28 „
Rihenberger nov	„ 36, „ 32 „
Cviček rudeč	„ 40, „ 36 „
Istrijsko staro	„ 48, „ 44 „
„ „	„ 40, „ 36 „
Crno vino	„ 64, „ 60 „
Refoško	„ 56, „ 52 „
Muškatelc	„ 80, „ 70 „
Stara bržanka	„ 1—, „ 90 „
Pelinkovec (vermut)	

 Kdor pa vzame 10 litrov skupaj, dobi 1 liter  zastonj!

13 3-1

Izdajatelj: Konzorcij „Slovenskega Lista“.

Tisk Zadružne tiskarne v Ljubljani.